

Música de
GRALLES
al Vendrell

Les Gralles del Baix Penedès
(El Vendrell)

Tocats de Canya
(El Vendrell)

Els Mosquits
(El Vendrell)

Grallers del Palomar
(Sant Andreu del Palomar)

Auditori Pau Casals

Cicle de Tardor

Divendres 15 • Octubre 2010
10 vespre

Música de
GRALLES
al Vendrell

**Concert dedicat a
Josep Sonet i Ivern *Peces*
i amb un record a
Albert Jané i Pascual *Carbassó***

Presentació

Per cinquè any consecutiu, el Patronat Municipal Auditori Pau Casals ofereix el concert **Música de gralles al Vendrell**, en el Cicle de Tardor.

Els concerts **Música de gralles al Vendrell**, que coincideixen amb la Fira de Santa Teresa, tenen, com a trets característics, la recuperació de peces de grallers i de repertori de grups de grallers del Vendrell, la participació dels grups de gralles de la vila, i la d'un grup de gralles forà, de reconeguda qualitat, i quan ha estat possible, l'encàrrec de composició, l'estrena i la publicació d'una peça original per a gralles.

El concert de **Música de gralles al Vendrell** de 2010 el dediquem al timbaler Josep Sonet i Ivern *Peces*, en el centenari del seu naixement, i al record d'Albert Jané i Pascual *Carbassó*, que tocà amb ell durant vint anys, i que ens ha deixat enguany.

Així doncs, un any més, deixeu-vos emocionar pel so de la gralla i gaudiu de les peces escollides en aquest programa.

Benet Jané i Palau

Alcalde del Vendrell

El Vendrell, octubre de 2010

Josep Sonet i Ivern, el *Peces*: Luthier i timbaler vendrellenc

Enguany celebrem el centenari del naixement del timbaler Josep Sonet i Ivern, el *Peces*; un dels més coneguts timbalers de la música popular de finals de segle XX.

Home traçut i polifacètic, Sonet va conrear diferents facetes creatives al llarg de la seva vida. Com més se'l coneix és com a timbaler, en la seva doble vessant de percussionista, en colles de grallers, i també com a acompanyant d'altres manifestacions de cultura popular que tenen el timbal com a únic instrument de suport musical, com els Armats o el ball de Diables.

Però, a més, la personalitat del *Peces* va aportar al món de la música popular tota una altra faceta menys coneguda, com va ser la de *luthier*, com a constructor i reparador de timbals. L'ofici de llauner que aprengué de jove amb l'acreditat artesà vendrellenc Francesc Badia i Vendrell, *Cisquet Llauner*, li va permetre dedicar-se a treballar el zenc, el coure i el llautó amb creativitat i imaginació; fins i tot —i aquí trobaríem una interessant incursió de Sonet en el camp artístic—, va dissenyar i realitzar una interessant peça d'orfebreria religiosa, una corona per a la imatge de la Mare de Déu dels Dolors de la parròquia del Vendrell.

Josep Sonet neix a les Peces, Albinyana, el 27 de març de 1910. Fill de Joan Sonet i Casellas, pagès de cal Cuat, i de Teresa Ivern i Fortuny, del Vendrell, és el petit de quatre germans. Ben aviat la família s'estableix al Vendrell, on el jove Sonet s'inicia en l'ofici de llauner a la botiga de *Cisquet Llauner* al carrer Alt. El domini d'aquest ofici li va permetre entrar a treballar a l'Oleícola i a la Cooperativa Agrícola del Vendrell fins a la seva jubilació.

L'any 1931 és quintat i fa el servei militar a la banda de música del Regiment d'Almansa, on es va formar com a percussionista i inicià els seus primers passos com a timbaler. Retornat al Vendrell l'any 1933, per la Fira, i juntament amb el seu germà Pere, s'integra com a timbaler en el recuperat Ball de Diables vendrellenc. La vinculació d'en Sonet amb aquest ball vendrellenc va ser prou intensa durant l'etapa republicana i encara durant la postguerra, ja que l'any 1939 el trobem com a responsable del ball, en el contracte signat per actuar a la Festa Major de Vilafranca. Així mateix, la seva aportació serà cabdal l'any 1979, quan el Ball de Diables va retornar al carrer després d'anys de no actuar. Sonet va ensenyar als joves membres del nou ball els tocs típics de la representació. A més, emprant la seva tècnica de llauner, va construir el ceptrot, la tiara de Lucifer i les corones dels àngels pel ball.

Toc de versos del Ball de Diables del Vendrell

Font: Arroyo, 1990, 1991; Jordi López, 2004.

Toc mantingut per Josep Sonet "Peces" 1933..., 1979...

La seva vinculació als Diables va estar sempre present al llarg de la seva existència; així, l'any 1985, encara el trobem com a timbaler en la sortida i cercavila de diables veterans organitzada amb motiu dels actes de celebració de la V Trobada de Diables de Catalunya.

Els Armats del Vendrell van ser un altre dels elements del folklore local amb els quals Sonet va tenir un ampli vincle temporal. A la vila, l'únic acompanyament musical que clàssicament anava amb ells era un sol timbaler, que obria la marxa mudat amb vestit i corbata. L'any 1954, amb la recuperació del cos d'Armats per part de la parròquia, Sonet es va fer càrrec de l'acompanyament musical, tasca en la qual va perdurar durant més de trenta anys, fins a l'any 1986. Els darrers tres anys va anar acompanyat del seu nét Josep Sonet Casellas.

La faceta més intensa de la vida musical del *Peces*, a banda de la seva vocació coral en el cor d'homes de la Lira Vendrellenca, va ser la de timbaler de colles de grallers. En el món de la gralla, Sonet va tenir una llarga i dilatada trajectòria, amb una participació més o menys intensa, segons les obligacions laborals li van permetre en cada moment de la seva vida. S'inicià durant la postguerra, cap al 1944-1945, quan va formar colla com a timbaler, amb els grallers Jaume Vidal i Vidal *Carboner* i Antoni Mañé i Mercadé *Ton de la gralla*. En aquesta formació hi està present fins a l'any 1946, acompanyant els gegants i els nans, els castellers Nens del Vendrell i altres elements de cultura popular penedesencs.

A partir de 1947 va formar colla amb Antoni Mañé *Ton de la gralla* i Joan Jané Escofet *Merenguet* com a grallers, amb els Grallers del Vendrell, amb els quals van anar fent sortides fins al 1951. A més, en aquest període va acompanyar les colles de Xiquets de Valls i va ensenyar els tocs de timbal als timbalers de Valls.

L'any 1952, juntament amb Antoni Mañé *Ton de la gralla* i Joan Company *Xic Capblanc*, configura la colla dels Capblancs, que actua durant un quadrienni. A aquest període el segueix un decenni d'actuacions en

formacions esporàdiques de grallers locals, amb la colla dels Astons, i amb la colla grallera de Puigpelat. Finalment, cap al 1966 el trobem ja com a timbaler estable de la colla dels Macaris del Vendrell, amb Albert Jané i Pascual *Carbassó* com a primera gralla i Joan Domingo i Puigibet *Macari* com a segona gralla.

Amb aquesta formació va tocar fins als voltants de 1985, tot acompanyant diferents balls del folklore penedesenc, els gegants i els nans de la seva vila, i els Nens del Vendrell, en diverses sortides com la de Prada de Conflent per homenatjar Pau Casals, i les de Madrid, Segovia, Oviedo, Logroño, Cannes... Va ser l'etapa més prolífica de la seva vida musical.

Podríem dir que Josep Sonet i Ivern *Peces* va estar actiu fins a darrera hora, ja que, l'any 1986, encara va acompanyar els Armats del Vendrell amb el seu nét. Va morir a la seva vila el 24 de març de 1987.

Salvador Arroyo i Julivert

Albert Jané i Pascual *Carbassó*

Va néixer al Vendrell el 15 d'octubre de 1928. Va ser paleta i enrajolador, i va aprendre a tocar la gralla amb Macari Domingo i Tort *Macari*. El 1947 va fer de graller del recuperat ball de bastons del Vendrell, i, amb Jaume Esteve i Oliva *Casalta*, va tocar algunes vegades amb la colla de grallers Els Batets de la Bisbal, ja que coneixia Jaume Batet i Rossell *Graller Batet*, que s'havia quedat sol a la colla.

El 1949, amb Joan Domingo i Puigibet *Jan Macari* i Jaume Esteve i Oliva *Casalta*, formen la colla dels Macaris, amb la qual tocà com a primera gralla fins al 1951. El

1953 s'integrà a la colla dels Astons, amb la qual tocà un any, i posteriorment del 1958 al 1960, quan la deixà per anar a treballar a Alemanya, s'hi reincorporà en tornar al Vendrell, el 1962.

El 1964 retornà a la colla dels Macaris, amb la qual seguí fins a la seva dissolució el 1985.

Quan el *Carbassó* va aprendre a tocar la gralla, ho va fer amb una gralla de quatre claus amb campana metàl·lica, del luthier Josep Casellas (Albinyana, 8/01/1842 - Barcelona 2/08/1916), ajustada per ser tocada per un esquerrà, i, tot i que ell no ho era, sempre tocà amb "gralles esquerranes". Fins i tot el luthier vilanoví Xavier Orriols n'hi va fer una de dues claus, també esquerrana.

Gràcies a la seva memòria, moltes de les peces de balls de bastons, i dels repertoris dels Astons i dels Macaris, encara són vives al Vendrell.

En l'àmbit graller es comenta que va ser ell qui es va enginyar aquests divertits rodolins:

“Una gralla que no calla
és una gralla que gralla.
Dues gralles que no grallen
són dues gralles que callen.”

Les Gralles del Baix Penedès

Amor que tens ma vida,
(*Belle qui tiens ma vie*),
pavana, Thoinot Arbeau, 1589
(arr. Jaume Vidal Carboner)

El testament d'Amèlia,
popular catalana
(arr. Jaume Vidal Carboner)

La moresca (*La mourisque*),
Quatre brandes (*Quatre branles*) i
Ronda n. 9 (*Ronde IX*) Tylman Susato, 1551
(arr. Jaume Vidal Carboner)

El Teto, del repertori dels Macaris
(arr. Jordi López, 2010)

Gralles: Carles Bo, Carles Guasch, Jordi Inglès Bero,
Joan Ramon Ivern, Pere Marcé, Rosa Maria Marcé i
Miquel Rovira

Timbal i djembé: Jordi López

Tocats de Canya

Vals Rosita, En ese vals
(arr. Jaume Vidal Carboner)

Toc d'Ofertori,
Josep Mercader i Ramon Astar,
(arr. Albert Carbonell)

Biella Nuei,
polca, Blas Coscollar Santaliestra, 1994

La clavellina,
sardana, Feliu Monné i Batallé, agost 1907

Gralles: Pere Esteban, Joan Figueras, Felip Nin i
Jesús Trayner

Timbal: Àngel Aunion

Els Mosquits

Bona Festa,
sardana, Josep Vicens i Juli, 1926

Cap a Pontils,
del repertori dels Macaris
(arr. Adrià Grandia, 2010)

Agua del pozo,
ranxera, Jesús Palacios Montalvo, 1948
(arr. Josep Mercader Astar)

Gralles: Adrià Grandia, Jordi Inglès Bero
Timbal: Daniel Cañellas Mosquit

Grallers del Palomar

Marxa regular,
Josep Olivella i Queraltó, març 1895

Marxa dels Felius,
Pere Olivé i Borrut Feliu, primera meitat del segle XX

La frescachona,
havanera, Feliu Monné i Batallé, febrer 1902

Ball pla de cinc en bicicleta,
Marcel Casellas i Navinés, 2008

Obertura antiga,
Josep Maria Mayol i Puentes, versió per a gralles de 1994

Ball del drac de Vallirana,
Anna Folqué i Francoí, 2001

Mission: Impossible, Lalo Schifrin, 1966
(arr. Anna Folqué, 2010)

Gralles: Amadeu Brugués, Joan Sanagustín i Anna Folqué
Timbals: Maria Lourdes Mora i Oriol Mestres

Peça conjunta de tots els grups

Americana dels Felius,
Pere Olivé i Borrut Feliu (arr. Ço del Botafoc, 2010)

Comentari de les peces

Primera part

Les Gralles del Baix Penedès

Amor que tens ma vida

(*Belle qui tiens ma vie*)

Thoinot Arbeau, anagrama de Jehan Tabourot (Dijon, 17/03/1519 - Langres, 23/07/1595).

Pavana inclosa a l'*Orchésographie*, tractat de dansa publicat a França el 1589 per Arbeau. La pavana és una dansa del Renaixement, de ritme binari ($\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$), que generalment marcava un timbal o un tamborí.

L'arranjament és de Jaume Vidal *Carboner*.

El testament d'Amèlia

Popular catalana

Cançó anònima que a manera de romanç, explica la història d'una dama que és enverinada per la seva mare i que, en morir li deixa per testament "el marit meu / perquè el tingueu en cambra / com fa molt temps que feu".

És una peça lenta, de compàs ternari i tonalitat menor, a la qual els intervals de tercera menor, li donen un caràcter tristoi.

El text ja apareix al *Romancerillo catalán* de Milà i Fontanals (1882), i la partitura, amb algunes variacions, a les *Cansons de la terra*, de F. P. Briz i C. Candi (1866), i al *Cançoner Popular* d'A. Capmany (1903).

Diu Oriol Martorell que, donat que la primera frase de la cançó és "*Malalta està malalta*", alguns erudits, suposen que es refereix a alguna Mahalta o Mafalda, o sigui, a Mahalta de Pulla-Calàbria, la dona de Ramon Berenguer II *Cap d'Estopes*, o bé la seva filla Mafalda de Barcelona, germana de Berenguer III *el Gran*, o bé a l'altra Mafalda de Barcelona, filla d'aquest i de Dolça de Provença.

L'origen d'aquesta suposició, el trobem en Joan Amades quan el 1931 (Massot, 2004, 285), i amb relació al primer vers de la cançó, "*Malalta està malalta*", diu que "en rigorosa sintaxi, la forma és incorrecta, i altrament no és comú de la nostra poesia popular repetir un adjectiu unit per un verb. ¿No podria ésser que, en lloc del primer adjectiu de *malalta*, hagués de dir *Maalta*, o sia una de les filles d'un dels comtes Berenguers de Barcelona...". Posteriorment, Amades (1982, 595), concretà la seva hipòtesi en el detall de les cançons d'espellonar o espellofar el blat, tot considerant la seva melodia com a severa, sentida i melangiosa.

L'arranjament és de Jaume Vidal *Carboner*.

La moresca (*La mourisque*), Quatre brandes (*Quatre branles*) i Ronda n. 9 (*Ronde IX*)

Tylman Susato (c. 1510/15 – d.1570)

Dances que formen part del llibre *Het derde musyck boexken... alderhande danserye*, conegut popularment com *Danseryes*, que va ser editat al 1551 pel compositor i editor de música flamenc Tylman Susato.

La moresca és una baixa dansa, de ritme quaternari, en la qual els peus dels balladors i balladores gairebé no s'aixequen de terra. Les brandes també tenen ritme quaternari, i en alguns casos ternari, es ballen amb desplaçaments laterals formant línies o cercles, tot balancejant-se, brandant. Segons Arbeau (vegeu comentari a *Amor que tens ma vida*), al segle XVI els balls acostumaven a començar amb quatre brandes, però a les *Quatre brandes*, Susato les ajunta en una sola peça. La ronda és una dansa de ritme quaternari, que es balla en cercle.

L'arranjament és de Jaume Vidal *Carboner*.

El Teto

Del repertori dels Macaris

Peça recollida per Jordi Inglès *Bero* i Adrià Grandia, en les seves sessions musicals amb Jaume Esteve i Oliva *Casalta*. És una marxa tranquil·la, que en algun moment pot recordar una ària d'òpera. Cal ressaltar els jocs de síncopes que sovint anul·len el primer temps fort dels compassos, tot donant-li un cert caràcter sinuós. El seu nom és una onomatopeia de l'interval de sisena de les dues notes inicials, que es van enginyar els Macaris.

La transcripció és de Jordi Inglès *Bero*, Adrià Grandia i Jordi López, i l'arranjament a quatre veus de Jordi López.

Tocats de Canya

Vals Rosita, En ese vals

Vals, d'origen desconegut, que pertanyia al repertori de Josep Mercadé *Astor*, i que Albert Jané *Carbassó* va aportar al dels Macaris, en el seu retorn al grup, el 1964.

És una peça organitzada en dues parts, en la primera de les quals s'exposa el motiu força tranquil i molt propi de l'entrada dels valsos, el qual es repeteix en un to inferior i alguna modificació, per a tornar al primer motiu, amb variacions, i uns compassos finals que donen pas a la segona part. Aquesta és més alegre i saltironada, també amb quatre frases, i si bé la primera exposa el tema, les altres tres el van recreant, variant i ornamentant, amb canvis tonals i notes transicionals, per retornar a la primera part, que finalitza en una coda.

L'arranjament és de Jaume Vidal *Carboner*.

Toc d'ofertori

Josep Mercader i Ramon *Astor* (El Vendrell, 13/07/1886 – 20/04/1964)

Aquest *Toc d'ofertori* el va compondre Josep Mercader *Astor*, a meitat del segle passat, i quan es va morir el va continuar tocant Albert Jané *Carbassó*, que l'havia après d'ell. El 1988, Xavier Orriols i Xavier Bayer van fer un enregistrament de recerca musical de fonts orals de gralla amb els Macaris, en el qual, entre altres peces, van enregistrar aquest *Toc d'ofertori de l'Astor*, en una memorable interpretació d'Albert Jané *Carbassó*, inclosa al CD *Música de tradició oral a Catalunya* (1991).

L'arranjament és d'Albert Carbonell.

Biella Nuei

Blas Coscollar Santalieu (Barbastro, 1952)

Alegre polca composta el 1994, que està dedicada al grup de música tradicional aragonès del mateix nom.

La clavellina

Feliu Monné i Batallé (Olesa de Montserrat, 15/02/1864 - Esparreguera, 23/01/1935).

Sardana composta l'agost de 1907, de tirades 29 x 69 - 53, inclosa al llibre *Feliu Monné i Batallé 1864-1935. Músiques per a gralla* (Bayer, 2000), en una versió per a tres gralles. També n'existeix una versió per a cobla i una altra per a orquestrina.

Ha estat enregistrada pel grup de grallers els *Vernets*, al disc *Música per a gralla d'autors vuitcentistes* (Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2002).

Els Mosquits

Bona Festa

Josep Vicens i Juli *Xaxu* o *Avi Xaxu* (L'Escala, 14/01/1870 - 18/04/1956).

Josep Vicens va compondre la sardana *Bona festa* al 1926, en record de la Festa Major de l'Escala, on passà la infantesa. És una sardana de les que possiblement compongué amb la seva guitarra, que té una tirada de 33 x 75 - 67, a la qual Lluís Garriga i Viadé va posar lletra.

Aquesta sardana pertany al repertori dels Macaris, els quals de vegades aprenien les peces de memòria, tot sentint-les en actuacions o per la ràdio. En una entrevista als Macaris realitzada l'11 de desembre de 2004, Joan Domingo *Macari* va comentar que quan escoltava una sardana es fixava en els fiscorns i els contrabaixos, i d'allí li "sortien" les segones veus, i si no, "la segona veu me la inventava jo, fent dues notes més avall [un interval de 3a], per anar a duo, o anant als baixos", i que el millor per als baixos, sobretot si hi havia tres gralles, era "anar a sextes" [un interval de 6a].

A la primer meitat del segle XX, algunes colles de gralles del Vendrell com els Romeas o els Astons, o la colla dels Pelegrins, de Bellvei, interpretaven sardanes de l'època amb gralles.

Cap a Pontils

Peça del repertori dels Macaris recollida per Jordi Inglès *Bero* i Adrià Grandia en les sessions musicals amb Jaume Esteve i Oliva *Casalta*.

No se'n sap el nom, ni d'on ve, ni d'on la van treure els Macaris. En l'entrevista que els vam fer el 2004, en Jaume Esteve *Casalta*, explicà que un dia, anant cap a Pontons, la van començar a cantar, i ell s'inventà una divertida lletra que Jordi *Bero* ha recollit, i que comença dient: "Cap a Pontils, / cap a Pontons, / van els Astons, / i en guanyen mil. / Hi han arribat, / tocant les gralles, / per tot el poble, / van sonant les matinades."

La transcripció és de Jordi Inglès *Bero* i Jordi López, i l'arranjament d'Adrià Grandia.

Agua del pozo

Jesús "Chucho" Palacios Montalvo (Ciudad Juárez, México, 1913 - ... 1993)

Ranxera que Chucho Palacios va compondre el 1948, i que popularitzà Jorge Negrete (Jorge Alberto Negrete Moreno), el qual la cantà, acompanyat del Trio Calaveras, a la pel·lícula *Jalisco canta en Sevilla*, de 1949, dirigida per Fernando de Fuentes. La tornada diu: "Ahora te miro con desprecio singular, ¡caray! ¡caray!, y si te acercas a mi lado a coquetear; ya no es igual."

L'arranjament per a dues gralles és de Josep Mercader *Astor*.

Segona part

Grallers del Palomar

Marxa regular

Josep Olivella i Queraltó (Vilanova i la Geltrú, 1869-1912).

Marxa processional molt solemne, escrita per a tres gralles el 1895.

Ha estat enregistrada pel grup de grallers els *Vernets*, al disc *Música per a gralla d'autors vuitcentistes* (Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2002).

Marxa dels Felius

Pere Olivé i Borrut *Feliu* (El Vendrell, 26/01/1869 – 23/08/1945)

Pasdoble que forma part dels enregistraments de fonts orals que el 1988 van fer X. Bayer i X. Orriols, en aquests cas, a la colla de grallers vendrellencs Els Farts. Aquesta colla estava formada per grallers veterans que ja no tocaven (Anton Mañé *Ton de la Gralla*; Joan Jané *Merenguet*; Joan Domingo *Macari*; Albert Jané *Carbasó*; Antoni Ollé, i Jaume Esteve *Casalta*), els quals es trobaven per dinar en alguna horta, i, en acabar, treien els instruments i recordaven velles melodies de cançons, balls populars, marxes, americanes, pasdobles, etc.

Aquest pasdoble, amb una estructura d'introducció, i dues frases amb repetició (AA, BB), és d'aquelles peces que aconseguen agermanar el sabor popular d'una melodia molt cantable amb un arranjament sobri i eficaç.

La frescachona

Feliu Monné i Batallé (Olesa de Montserrat 15/02/1864 - Esparreguera 23/01/1935).

En l'obra de Feliu Monné són constants la inspirada melodia, l'alta qualitat en els arranjaments i el diàleg entre les veus. *La frescachona* n'és una bona mostra. És una peça sovint reinterpretada per colles de grallers actuals, que li donen aires diferents (caribenys, rumba, etc.). La interpretació dels Grallers del Palomar pretén posar l'accent en el seu aire original, amb un punt de melangia.

Ball pla de cinc en bicicleta

Marcel Casellas i Navinés (Esplugues de Llobregat, 1954).

Peça contemporània composta el 2008 expressament per a la prova de segon cicle de l'AMTP del graller Joan Sanagustín, amic personal i veí de l'autor. La seva estètica avantguardista es reflecteix en l'alternança de solos i cors, en la juxtaposició de motius repetits que creixen, en sumar-se, i en un camp harmònic que es mou fora dels esquemes tradicionals.

Obertura antiga

Josep Maria Mayol i Puentes (Barcelona)

Originàriament l'autor va compondre aquesta peça per a un concurs de noves composicions per a gralles amb acompanyament d'altres instruments. El 1994 la va revisar i en va fer una versió per a tres gralles i timbal. Amb motiu de l'enregistrament del CD *15 Concert de Grallers de Santa Llúcia*, produït pels grallers Ganxets de

Reus (Madrid: Tecnosaga, 2006), en el qual els Grallers del Palomar interpretaven aquesta peça, el mateix autor, Josep Maria Mallol, en va fer l'enregistrament i la producció.

És una peça que explora sonoritats antigues amb un desenvolupament contemporani, la qual cosa li dóna un caràcter molt marcat.

Ball del Drac de Vallirana

Anna Folqué i Francolí, 2001.

Interpretar una peça composta per un membre d'un mateix grup de gralles, com és aquest cas, representa quelcom molt especial. Es tracta del ball que l'autora va compondre per acompanyar el ball del Drac de Vallirana, l'Apocaleus, que té set caps. Pensada inicialment per a dues veus, amb la suficient senzillesa perquè estigués a l'abast de grallers amb poca preparació, posteriorment l'autora en va fer un arranjament amb una tercera veu per a gralla baixa.

El resultat és un ball d'entremès amb dues parts ben diferenciades. La primera, el "Passeig", amb compàs de 7/8, que li confereix un aire rítmic diferenciat i suggeridor. La segona, la "Dansa del foc", és una corranda que es resol a ritme més ràpid i compàs de 6/8.

Mission: impossible

Lalo Schifrin (Buenos Aires, 21/06/1932).

Peça composta el 1966 per Lalo Schifrin, pseudònim del pianista, director i compositor Boris Claudio Schifrin, per a la sèrie televisiva *Mission: impossible*, de la qual es va fer una versió cinematogràfica al 1996.

La música del cinema és i ha estat sovint font d'inspiració per al repertori de les colles de grallers. Amb motiu del 17è Dia del Graller (2010), Anna Folqué va fer l'arranjament d'aquest conegut tema. Era un repte que el grup tenia, tant pel ritme inusual (compàs de 10/8), com per la sonoritat, ben allunyada del repertori més tradicional.

Peça conjunta de tots els grups

Americana dels Felius

Pere Olivé i Borrut *Feliu* (El Vendrell, 26/01/1869 – 23/08/1945).

Pere Olivé *Feliu* va començar a tocar la gralla cap al 1890, fundant la colla dels Felius, que no deixà fins al 1941. Mentre

treballava a la vinya, s'inventava les peces, les memoritzava i després Carles Mañé i Jané *Arlà*, les transcrivia.

Aquesta americana, o havanera, també està recollida en l'enregistrament que X. Orriols i X. Bayer van fer als Macaris el 1988.

Com passa en l'àmbit de la traducció, transcriure també és interpretar. Si els italians deien allò de "traduttore-traditore", A. Seva es pregunta: "Traduir: traïr? triar?". En el cas de música de fonts orals, cal preguntar-se què es vol transcriure: com s'interpreta una peça musical determinada? Com devia ser la partitura original? En aquesta transcripció hem volgut referenciar tant la partitura, i per tant el ritme bàsic de les havaneres, com l'aire de la interpretació dels Macaris, alternant el treset de corxeres / corxera / corxera, amb l'estructura de semicorxera / corxera / semicorxera / corxera / corxera, i l'acompanyament de corxera amb punt / semicorxera / corxera / corxera.

La transcripció és de Jordi Inglès *Bero*, i Jordi Quintana, i l'arranjament del Ço del Botafoc.

Textos: Jordi Quintana i Amadeu Brugués

Fotografies facilitades per Salvador Arroyo, Josep Sonet i Jaume Esteve *Cosalta*. La d'Albert Jané *Carbassó* s'ha extret de Fontanals, 1996, 247.

Referències

AMADES, Joan. *Folklore de Catalunya. Cançoner*. Barcelona: Selecta, 1932 (1a edició de 1951).

ARROYO, Salvador. *El Ball de Diables del Vendrell*. El Vendrell: Ajuntament del Vendrell, Patronat Municipal de Serveis Culturals, 1990.

ARROYO, Salvador. "Els grallers del Vendrell: les colles de la Renaixença castellera (1906-1936)". *Miscel·lània Penedesenca*, xx, p. 593-634, 1995 (Comunicacions presentades a les 7es Jornades d'Estudis Penedesencs celebrades a Sant Sadurn d'Anoia els dies 3, 4 i 5 de juny de 1994) (Versió en línia a: <<http://www.raco.cat/index.php/MiscellaniaPenedesenca/article/view/59486/92207>>, [Consulta: 7 setembre 2010]).

ARROYO, Salvador; BOFARULL, Manuel. *Folklore d'Albinyana i les Peces. Recull històric*. Valls: Cossetània, 2004 (Fragments en línia a: <<http://books.google.es/books?id=08cnpzFeH7sC&printsec=frontcover&hl=ca>>, [Consulta: 7 setembre 2010]).

BAYER, Xavier. (ed.). *Feliu Monné i Batallé 1864-1935. Músiques per a gralla*. Barcelona: DINSIC / Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 2000.

BAYER, Xavier; GAYETE, Iris. *Terços amunt! Músiques per a gralla a l'entorn del fet casteller*. Barcelona: DINSIC / Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 2004.

FONTANALS, Blai. (ed.). *Nosaltres, els grallers*. Barcelona: Escola de Grallers de Sitges, 1996.

MASSOT, Josep. (ed.). *Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials. Volum XIV. Memòria de missions de recerca*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004 (Fragments en línia a: <http://books.google.es/books?id=PXgp_TcSRmAC&printsec=frontcover&hl=ca>, [Consulta: 7 setembre 2010]).

Música de tradició oral a Catalunya. [Enregistrament sonor]: sèrie 1, volum 1. Barcelona: Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana. Departament de Cultura, 1991, 1 disc (CD).

OLIVÉ, Roser, et al. *Repertori d'en Jaume Vidal i Vidal, músiques per a gralla*. Barcelona: DINSINC, 1992.

Les Gralles del Baix Penedès

L'embrí de Les Gralles de Baix Penedès el trobem en l'anomenada Colla del Carboner, que va funcionar entre el 1944 i el 1949 i que va estar formada per Jaume Vidal *Carboner*; Antoni Mañé *Ton de la Gralla*; Josep Sonet *Peces*, i Jaume Esteve *Casalta*.

La primera època de Les Gralles del Baix Penedès, va des de la creació formal del grup a càrrec de Jaume Vidal *Carboner*, el 1970, fins al 1980, essent els seus membres Jaume Vidal *Carboner*; Joan Jané *Merenguet*; Eduard Vericat; Antoni Mañé *Ton de la Gralla* i Joan (*Baltasar*) Vidal *Tof*. El 1976 s'hi va incorporar Jordi Inglès *Bero*.

La segona època va començar el 1980, quan a les gralles s'hi va incorporar Josep Joan Pellejà *Pelle*; Gerard Guinovart *Guino*; Carles Guasch; Miquel Rovira; Carles Bo i Joan Manyer. Al llarg dels anys vuitanta també s'hi van anar incorporant altres grallers com Pere Marcé; Joan Ramon Ivern i Jordi López; les primeres gralleres, Anna Nin i Rosa Maria Marcé, i posteriorment Montse Meneses, i altres timbalers com Gerard Ramon, Eduard Miravall, Rafael Claramunt i Jaume Vallès. Tots ells van poder gaudir del mestratge directe de Jaume Vidal *Carboner*, del *Maestro*. Darrerament alguns d'aquests grallers tornen a assajar i actuar, autoanomenant-se *Juràsics*.

La tercera època de les Gralles del Baix Penedès, l'actual, està formada per alguns grallers i timbalers de la segona, i acull els i les joves que, bé amb la gralla bé amb el timbal, s'hi han anat incorporant a partir del 1990.

Tocats de Canya

El 1998, els Grallers dels Gegants i Nans del Vendrell van crear el grup Tocats de Canya, per diferenciar la seva feina, com a acompanyants dels Gegants i dels Nans, de la de grallers de cercaviles, d'acompanyament de balls i de concerts, que estava format per Pere Esteban, Joan Figueras, Anna Ibarz, Felip Nin i Jesús Trayner a les gralles, i Àngel Aunió al timbal.

Els components del grup actual són: Pere Esteban, Joan Figueras, Anna Ibarz, Felip Nin i Jesús Trayner a les gralles, i Àngel Aunió al timbal.

Els mosquits

Aquesta colla va néixer al 2009, durant el concert de gralles de la Fira de Santa Teresa del Vendrell, amb la intenció de mantenir el repertori deixat pels antics grallers vendrellencs i poder-lo tornar a fer sonar pels carrers de la vila. El grup manté la formació primigènica de dues gralles i timbal. Toquen amb dues gralles dolces i timbal de llautó, tal com es va fer al Vendrell des de principis del s. XX. Actualment treballen amb els repertoris dels Macaris i dels Farts, així com el repertori dels Astons per a dues gralles.

Els components del grup són: Jordi Inglès *Bero* i Adrià Grandia a les gralles, i Daniel Cañellas *Mosquit* al timbal.

Grallers del Palomar

Grallers del Palomar va néixer com a formació al maig de l'any 2004, fruit de la coincidència, al barri de Sant Andreu de Barcelona, de tres grallers i una timbalera: Amadeu Brugués, Maria Lourdes Mora, Anna Riera i Sandra López. Cinc mesos més tard s'hi afegí en Jordi Puig, també del barri. Amb el pas del temps hi ha hagut membres que han anat deixant el grup i se n'hi han incorporat altres, de manera que actualment la formació no té una vinculació geogràfica tan forta com tingué en el seu inici, però conserva el nom i la presència al barri d'alguns dels seus membres.

Des de l'inici, el repertori d'aquesta formació s'ha orientat a l'acompanyament d'entremesos (gegants, capgrossos, castells, esbarts, etc.). Simultàniament s'han anat incorporant al repertori peces de concert, que s'han interpretat en ocasió de les diferents assistències al Dia del Graller de Vilafranca (ininterrompudament des del 2005), a Reus (als concerts de Santa Llúcia), a Arzúa (Galícia), i altres localitats.

Els components del grup actual són: Amadeu Brugués, Joan Sanagustín i Anna Folqué a les gralles, i Maria Lourdes Mora i Oriol Mestres als timbals.

Ajuntament
del Vendrell

Regidoria
de Cultura

Col·laboren:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

Co del Botafoc

MÚSICA
TRADICIONAL
"EL VENDRELL"

